

Aanbevelingen voor het opstellen jaarrekening Religieuze Instituten

A: Uitgangspunt

1. RJ 640 (Organisaties zonder winststreven) of
2. C1 (Organisaties zonder winststreven) voor kleine rechtspersonen die minimaal op twee opeenvolgende balansdata voldoen aan twee of drie van de volgende vereisten:
  - a. De waarde van de activa volgens de balans bedraagt op de grondslag van verkrijgings- of vervaardigingsprijs niet meer dan € 6.000.000;
  - b. De netto omzet over het boekjaar bedraagt niet meer dan € 12.000.000;
  - c. Het gemiddeld aantal werknemers over het boekjaar bedraagt minder dan 50.

In de algemene uiteenzettingen van RJ 640 worden als voorbeelden van organisaties die niet als primaire doelstelling hebben het behalen van winst genoemd organisaties gericht op een kerkelijke, levensbeschouwelijke, maatschappelijke, charitatieve, culturele of wetenschappelijke doelstelling.

RJ 640 en C1 zijn dus goed toepasbaar op Religieuze Instituten.

Indien voor het Religieus Instituut specifieke wet- en regelgeving geldt gaan deze voor op de richtlijnen van RJ 640 of C1.

B: Jaarverslaggeving

De jaarverslaggeving dient in ieder geval de volgende onderdelen te bevatten;

- Jaarrekening bestaande uit:
  - o De balans, met vergelijkende cijfers van het vorig boekjaar;
  - o De staat van baten en lasten, met de vergelijkende cijfers van het vorig boekjaar;
  - o De toelichting op de balans en de staat van baten en lasten.
  - o Overige gegevens (voor zover van toepassing)
- Jaarverslag (bestuursverslag), waarin tenminste opgenomen:
  - o De statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm;
  - o De omschrijving van de doelstelling;
  - o De samenstelling van bestuur en directie;
  - o Een verslag van de activiteiten.

In voorkomende gevallen dienen in de jaarverslaggeving eveneens te worden opgenomen, al dan niet onder het hoofd overige gegevens:

- o De accountantsverklaring;
- o Een opgave van de verwerking van het batig of nadelig saldo;
- o Een opgave van de gebeurtenissen na de balansdatum met belangrijke financiële gevolgen, onder vermelding van de omvang van die gevolgen.

In de staat van baten en lasten worden de begrotingscijfers van het boekjaar opgenomen. In de toelichting worden de verschillen tussen de begroting en de werkelijke cijfers geanalyseerd. De begrotingscijfers worden niet vermeld als de functie die door het religieus instituut aan de begroting wordt toegekend dat niet zinvol maakt. Van dit laatste is bijvoorbeeld sprake als het Religieus Instituut de begroting niet als belangrijk stuurinstrument gebruikt voor de beheersing van de activiteiten.

C: Jaarrekening

- Modellen

- De modellen van de balans en staat van baten en lasten zoals opgenomen in hoofdstuk 910 (Modellen en Besluiten) van de richtlijnen voor de jaarverslaggeving kunnen ook voor het Religieus Instituut worden gebruikt. Belangrijk is dat rekening wordt gehouden met de bijzondere karakteristiek van het Religieus Instituut. Omschrijvingen van en indelingen in posten worden daartoe voor zover nodig aangepast. De bijzondere karakteristiek van een Religieus Instituut zal overigens vooral tot uitdrukking komen in de benaming van de posten van het eigen vermogen.

Balans

- Grondslagen voor de waardering

- Zowel RJ 640 als C1 verwijst voor de waarderingsgrondslagen in beginsel naar Titel 9 Boek 2 BW. In dat kader worden hierna voor de belangrijkste balansposten bij Religieuze Instituten de gewenste wijze van verantwoorden aangegeven.
  - Materiele vaste activa: Verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de jaarlijkse afschrijving die gebaseerd is op de economische levensduur en waarbij rekening wordt gehouden met een restwaarde van het actief, voor zover deze op een betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. De jaarlijkse afschrijving komt ten laste van de staat van baten en lasten.
  - Financiële vaste activa: De beleggingsportefeuille van het Religieus Instituut is te waarderen tegen beurskoers, waarbij verschillen ten opzichte van de vorige waardering rechtstreeks ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten komen. Indien obligaties vanuit een 'buy and hold' strategie zijn aangekocht kan voor deze obligaties ook als waardering gelden de geamortiseerde kostprijs of lagere marktwaarde. De waardeveranderingen komen ook hier steeds ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.
  - Eigen vermogen: Het bedrag van het eigen vermogen wordt gevormd door het totaal van de vaste activa verminderd met de posten van het vreemd vermogen. In de balans dient het eigen vermogen zodanig te worden gepresenteerd dat daaruit blijkt welk gedeelte vrij besteedbaar is en welk gedeelte op enigerlei wijze is vastgelegd (zogenoemd beklemd vermogen, zie hierna).
  - Voorraden: Dienen te worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde. Indien voorraden worden gewaardeerd tegen de kostprijs, dient deze te bestaan uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. In bepaalde gevallen kunnen de voorraden tegen een vaste hoeveelheid en waarde worden opgenomen. Toepassing vindt slechts plaats indien deze voorraden geregeld worden vervangen,

de gezamenlijke waarde van ondergeschikte betekenis, en de hoeveelheid, samenstelling en waarde slechts aan geringe veranderingen onderhevig zijn.

- Vorderingen en schulden: Vorderingen en schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voorzieningen wegens oninbaarheid dienen in mindering te worden gebracht op de boekwaarde van de vordering.

- Posten van het eigen vermogen

- Eigen vermogen: Een belangrijke doelstelling van de jaarrekening is het geven van inzicht in het vermogen van het Religieus Instituut. Hierbij is onderscheid te maken tussen vrij besteedbaar vermogen en beklemd vermogen. Voor iedere post van het eigen vermogen wordt een verloopoverzicht gegeven met het beginsaldo, de mutaties en het eindsaldo. Alle vermogensmutaties worden in de staat van baten en lasten verantwoord, tenzij ze een rechtstreekse mutatie vormen met een andere post van het eigen vermogen. Uitgaven die worden gedekt uit bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen worden eveneens in de staat van baten en lasten verantwoord en komen via de bestemming van het resultaat ten laste van deze reserves en fondsen.
- Vrij besteedbaar vermogen: Deel van het vermogen dat zonder beperking kan worden aangewend zonder dat de continuïteit van het Religieus Instituut daardoor gevaar loopt. Het vrij besteedbaar vermogen dient als zodanig afzonderlijk in de balans te worden opgenomen.
- Beklemd vermogen is dat deel van het eigen vermogen dat beschikbaar moeten blijven voor de continuïteit van het Religieus Instituut, te vergelijken met het patrimonium stabile genoemd in paragraaf 1.4 van de richtlijnen van 2 augustus 2014 voor het beheer van de goederen in Instituten van Gewijd Leven en Sociëteiten van Apostolisch Leven van de Congregatie voor Instituten van gewijd leven en Sociëteiten van apostolisch leven. Het beklemd vermogen dient afzonderlijk in de balans als patrimonium stabile te worden opgenomen. In de balanstoelichting wordt deze post dan verder gespecificeerd en toegelicht. Bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen vormen een onderdeel van het beklemd vermogen. Dit geldt ook voor het stichtingskapitaal en het deel van het eigen vermogen dat als financiering van actiefposten is ingezet. Hierbij moet met name gedacht worden aan gebouwen die ten dienste staan van de kloostergemeenschap en beleggingen die als doel hebben het genereren van noodzakelijke (exploitatie)inkomsten.
- Bestemmingsreserves: Indien aan de besteding van middelen door het bestuur beperkingen zijn aangebracht dient het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen in de balans als bestemmingsreserve te worden opgenomen. Voorbeelden van dergelijke bestemmingsreserves ; reserve financiering activa, reserve levensonderhoud, reserve risico beleggingen, reserve kosten begraafplaatsen en reserve bewaring archief. In de toelichting dienen het bedrag en de beperkte doelstelling van iedere

bestemmingsreserve te worden vermeld, alsmede het feit dat het bestuur deze beperking heeft aangebracht. Indien de constituties of vermogensrechtelijk reglement voorschrijven dat bepaalde reserves met beperkte bestedingsmogelijkheid worden gevormd, dienen ook deze in de toelichting met het bedrag en de aard van deze bepalingen te worden vermeld.

- Bestemmingsfondsen: Indien aan de besteding van middelen door derden beperkingen zijn aangebracht dient het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen in de balans als bestemmingsfonds te worden opgenomen. Voorbeelden van dergelijke bestemmingsfondsen zijn: dôtes (wel afhankelijk van constituties), subsidiegelden en fundaties. In de toelichting dienen het bedrag en de beperkte doelstelling van ieder bestemmingsfonds te worden vermeld, alsmede de reden van deze beperking en alle overige voorwaarden die door derden zijn gesteld.
- Posten van het vreemd vermogen
- Voorzieningen: Hierbij moet het gaan om een in rechte afdwingbare verplichting van het Religieus Instituut, waarbij het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarbij van de omvang van de verplichting een betrouwbare schatting kan worden gemaakt. Vorenbedoelde verplichting moet gebaseerd zijn op een gebeurtenis uit het verleden. Uitgaven ter afwikkeling van deze verplichting komen rechtstreeks ten laste van de getroffen voorziening. Toevoegingen aan en vrijvallende bedragen uit voorzieningen dienen ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten te komen.
  - Voorziening groot-onderhoud: Indien het Religieus Instituut beschikt voor een meerjarig onderhoudsplan voor gebouwen en de onderhoudswerkzaamheden ook volgens dit plan uitvoert is het toegestaan om voor dit gepland groot onderhoud een onderhoudsvoorziening te vormen. Egalisatie van kosten moet daarbij wel voorop staan. De dotatie aan deze voorziening komt ten laste van de staat van baten en lasten. De uitgegeven kosten van het uitgevoerd onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de onderhoudsvoorziening gebracht.
- Niet in de balans opgenomen verplichtingen
- Deze dienen in de toelichting te worden vermeld in categorieën;
    - Voorwaardelijke verplichtingen, met vermelding van de opschortende voorwaarde;
    - Meerjarige financiële verplichtingen, zoals erfpacht, huur en leasing;
    - Verplichtingen tot het subsidiëren van tekorten van derden of anderszins opkomen voor verplichtingen van derden;

- Overige niet verwerkte verplichtingen waarvoor een betrouwbare schatting niet mogelijk is en derhalve geen voorziening is opgenomen.

Staat van baten en lasten

- Benaming
  - Aangezien het winststreven ontbreekt, wordt aanbevolen de ‘winst- en verliesrekening’ aan te duiden als ‘staat van baten en lasten’. Andere benamingen die het karakter van dit overzicht beter weergeven zijn ook aanvaardbaar.
- Indeling
  - Bij de indeling van de staat van baten en lasten dient een keuze te worden gemaakt tussen de categoriale en het functionele model. Voor het Religieus Instituut wordt het categoriale model voorgestaan. Hierbij dienen, voor zover van toepassing, tenminste de categorieën baten en lasten te worden onderscheiden:
    - Baten
      - Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/ of diensten
      - Salarissen en pensioenen leden Religieus Instituut
      - Subsidiebatens
      - Sponsorbijdragen
      - Giften en baten uit fondswerving
      - Financiële baten
      - Overige baten
    - Lasten
      - Inkoopwaarde van geleverde producten en/ of diensten
      - Personeelskosten
      - Afschrijving op vaste activa
      - Onderhoud vaste activa
      - Verzorging huishouden kloostergemeenschap
      - Verstrekte subsidies en giften
      - Financiële lasten
      - Overige lasten
- Verwerking
  - Ontvangsten en uitgaven dienen in de staat van baten en lasten te worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Bij de toerekening dient een bestendige gedragslijn te worden gevolgd.
  - Baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen dienen afzonderlijk in de (toelichting op de) staat van baten en lasten te worden vermeld, onder vermelding van de aard van bestemming. Ook de besteding hiervan dient afzonderlijk (onder de lasten) te worden vermeld. Indien deze baten in het verslagjaar niet volledig zijn besteed, dienen de nog niet bestede gelden via de bestemming van het resultaat

verwerkt te worden in de desbetreffende bestemmingsreserve(s) respectievelijk bestemmingsfond(sen). Indien in een volgend verslagjaar uit deze bestemmingsreserve(s) respectievelijk bestemmingsfonds(en) wordt geput, dient deze besteding enerzijds in de staat van baten en lasten als last te worden verantwoord en anderzijds eveneens via de bestemming van het resultaat te worden verwerkt als mutatie in de desbetreffende bestemmingsreserve(s) respectievelijk bestemmingsfonds(en)

- Baten uit nalatenschappen dienen te worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. In ieder geval dienen voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten in het boekjaar waarin ze worden verkregen te worden verantwoord als baten uit nalatenschappen.
- Vrijwilligerswerk wordt in het algemeen niet financieel verantwoord. Indien vrijwilligerswerk belangrijk is voor het Religieus Instituut wordt dit vermeld in het bestuursverslag.
- Subsidieverplichtingen en verplichtingen tot het doen van giften worden geheel ten laste gebracht van het boekjaar waarbij het besluit tot toekenning schriftelijk aan de subsidieontvanger of begiftigde is medegedeeld. Hierbij is niet van belang in welk boekjaar de subsidie of gift wordt uitgekeerd. Daarbij is bepalend of de ontvangende partij recht kan doen gelden op een bepaald bedrag.

- Toelichting

- Alle vermogensmutaties worden in de staat van baten en lasten verantwoord op basis waarvan de bepaling van het resultaat plaatsvindt. Onder de staat van baten en lasten wordt als toelichting de bestemming van dit resultaat en de verwerking daarvan in de balans weergegeven.

D: Jaarverslag (Bestuursverslag)

- Inhoud

- Aan het bestuurverslag van een Religieus Instituut komt een bijzondere betekenis toe. De aard van de activiteiten brengt namelijk met zich mee dat de maatschappelijke betekenis daarvan slechts in beperkte mate uit de jaarrekening kan blijken. Daarom worden hierna nog enkele aanbevelingen gegeven met betrekking tot het bestuursverslag.
- In het bestuursverslag worden opgenomen de statutaire naam, vestigingsplaatsen rechtsvorm, en de samenstelling van bestuur en directie.
- Het bestuursverslag, ook wel aangeduid als activiteitenverslag, beschrijft wat de doelstelling van het Religieus Instituut is, met welk beleid die doelstellingen worden nagestreefd en op welke wijze de belangrijkste activiteiten daarin passen.
- In het bestuursverslag worden belangrijke stellige bestuurlijke voornemens en inmiddels in het nieuwe jaar genomen besluiten vermeld, alsmede de financiële vertaling daarvan. Ook wordt de

begroting voor het jaar volgend op het verslagjaar in samenvattende vorm opgenomen, tenzij de functie die door het Religieus Instituut aan de begroting wordt toegekend dat niet zinvol maakt.

- Het beleid van het Religieus Instituut met betrekking tot de omvang en functie van het vrij besteedbaar vermogen wordt verwoord.
- Indien het Religieus Instituut beleggingen heeft, wordt in het bestuursverslag een uiteenzetting gegeven van het gevoerde beleggingsbeleid en wordt inzicht gegeven in de vermogensrisico's.